

Yhteenveto

Metsäteollisuuden markkinanäkymät ovat viime vuotta paremmat, kun viennille tärkeän euroalueenkin talouskasvu on elpymässä. Suomen metsäteollisuuden vientiosuuksilla painotettu maailmantalouden reaalikasvu nopeutuu viime vuodesta hieman yli prosenttiyksiköllä eli noin 3 prosenttiin. Talouskasvun vauhdittuminen on lisännyt metsäteollisuustuotteiden kysyntää, ja Suomessa paperin tuotanto saavuttaa kuluvana vuonna uuden ennätystason. Euroopan vientimarkkinoilla vallitseva ylitarjonta ja vahva eurovaluutta varjostavat kuitenkin vientihintojen kehitystä. Vaikka loppuvuodesta hintojen odotetaan nousevan, Suomen paperin viennin keskihinta jää tänä vuonna 4–5 prosenttia viime vuotta alhaisemmaksi. Myös sahatavaran vientihinta laskee hieman vuositasolla Euroopan ylitarjontatilanteen vuoksi. Puumarkkinoilla paperiteollisuuden tuotannon kasvu nostaa kuitupuun hakuuta, ja osa puun lisätarpeesta katetaan myös tuonnilla ja alentamalla varastoja. Kantohinnat jäävät keskimäärin 4 prosenttia viime vuotta alhaisemmiksi, kun etenkin kuitupuun hinta on laskenut.

Vuonna 2005 euroalueen talouskasvu jatkuu suunnilleen kuluvan vuoden tasolla, kun muualla maailmassa kasvu jo tahtuu. Euroopan paperin kysynnän kasvaessa Suomen tuotannon ja vientihintojen odotetaan nousevan. Sahatavaran kysynnän kasvu jää Euroopassa pääasiassa asuntojen korjausrakentamisen varaan, ja Suomen vientihintojen odotetaan kiristyvän kilpailun vuoksi vielä hieman laskevan. Puuraaka-aineen kysyntä kasvaa paperiteollisuudessa ja nostaa kuitupuun hakuuta

ja tuontia. Sahatavaran tuotannon ja tukkipuun kysynnän odotetaan pysyvän lähellä kuluvan vuoden korkeaa tasoa. Ensi vuonna kysyntään ja tarjontaan ei odoteta suuria muutoksia, joten tukin hinnat pysyvät suunnilleen kuluvan vuoden tasolla. Kuitupuun hintoja vahvistaa hieman kysynnän kasvu, kun paperiteollisuuden tuotanto kasvaa.

Taloudellinen toimintaympäristö

Suomen metsäteollisuuden suhdannenäkymät ovat viime vuotta valoisimmat, kun Suomen viennille tärkeän euroalueenkin talouskasvu on elpymässä Yhdysvaltain ja Aasian vetämänä. Kuluvana vuonna euroalueen BKT:n kasvu on nopeutunut noin 2 prosenttiin, kun vienti on maailmankaupan selvästi vilkastuessa lähtenyt kasvuun huolimatta vahvana pysyneestä eurosta. Yritysten luottamusindikaattori onkin kuluttajien luottamusta paremmalla tasolla. Suomen metsäteollisuuden tärkeistä vientimaista myös Saksan talouskasvun ennakoidaan nopeutuvan viime vuoden nollakasvusta kuluvana vuonna 1,9 prosenttiin.

Vuonna 2005 euroalueen talouskasvu pysyy suunnilleen kuluvan vuoden tasolla, kun muualla maailmassa kasvu jatkuu rahapolitiikan kiristytessä hieman kuluvaa vuotta hitaampana. Edellytyksenä euroalueen kasvuennusteen toteutumiselle on yksityisen kulutuksen lisääntyminen. Vaikka korkojen odotetaan myös euroalueella nousevan, korkotaso

säilyy edelleen suhteellisen matalana ja talouskasvu saa tukea investointien vilkastumisesta. Ensi vuoden suhdannenäkymiin sisältyy kuitenkin uhkia, joiden toteutuminen voi muuttaa kehitystä paljonkin. Yhdysvalloissa kotitalouksien velkaantuneisuus voi johtaa kulutuskysynnän alenemiseen ja suuri ulkomaan nettovelka dollarin heikkenemiseen entisestään. Raakaöljyn hinnan nousu tai jääminen ennakoitua korkeammaksi voi hidastaa talouskasvua vientimarkkinoilla.

Metsäteollisuustuotteiden markkinat

Paino- ja kirjoituspaperien kulutus on alkanut kasvaa myös Euroopassa talouskasvun ja mainonnan piristymisen ansiosta. Suomen paperin viennin ja tuotannon ennakoidaankin nousevan noin 8 prosenttia viime vuodesta, jolloin saavutetaan jälleen uusi tuotantoennätys. Sen sijaan hinnat ovat osin jatkaneet laskuaan vientimarkkinoiden ylikapasiteetin aiheuttaman hintakilpailun ja vahvan euron vuoksi. Vaikka useiden tuotteiden hintojen arvioidaan nousevan loppuvuodesta, Suomen paperin ja kartongin viennin keskihinta jää noin 4–5 prosenttia viimevuotista alemmalle tasolle. Havusellun hinta on noussut viime vuodesta, kun taas lehtisellun hintaa on painanut muunmuassa alhaisilla tuotantokustannuksilla tuotetun eukalyptussellun tarjonnan lisääntyminen. Suomen sellun viennin keskihinta asettunee hieman viimevuotista korkeammaksi ja tuotanto- ja vientimäärät nousevat.

Vuonna 2005 paperin kulutuksen odotetaan keskeisillä vientimarkkinoilla Länsi-Euroopassa talouskasvun myötä edelleen lisääntyvän. Tämä kasvattaa Suomen paperin vientiä ja tuotantoa noin 4 prosentilla. Vaikka ylikapasiteettia on yhä Suomen viennille tärkeissä paperilaaduissa, kulutuksen kasvu mahdollistaa paperien hinnankorotuksia. Paperin ja kartongin keskivientihinta ylittää hieman vuoden 2004 tason. Havusellun kysyntä jatkuu paperin kysynnän myötä vahvana, jolloin Suomen sellun tuotanto nousee noin 4 prosenttia ja päästään lähelle kapasiteetin täyskäyttöä.

Sahatavaran ja vanerin kysyntää on Pohjois-Amerikassa ja Japanissa pitänyt yllä talouden ja rakentamisen hyvä kasvuvauhti. Myös Suomen päävientimarkkinoilla Euroopassa kysyntä on tänä vuonna kasvanut. Euroopan markkinoita vaivaa kuitenkin edelleen ylitarjonta, minkä vuoksi sahatavaran hinnat ovat alentuneet. Suomen sahatavaran viennin keskihinnan odotetaan jäävän tänä vuonna pari prosenttia viime vuotta alhaisemmaksi, mutta vientimäärät pysyvät suunnilleen viime vuoden tasolla. Myös vanerin vientihintakehitys on ollut kovan kilpailun vuoksi heikkoa, mutta syksyn aikana vanerin hinnat ovat osoittaneet vahvistumisen merkkejä. Euroopassa sekä havu- että koivuvanerin hinnat ovat vuoden aikana vahvistuneet. Suomen vanerin viennin ennustetaan kasvavan tänä vuonna 4 prosenttia.

Asuntorakentamisen piristymisen jää Länsi-Euroopassa ennusteiden mukaan lyhytaikaiseksi, joten sahatavaran ja havuvanerin viennin kasvumahdollisuudet jäävät vuonna 2005 pääosin korjausrakentamisen varaan. Sahatavaramarkkinoilla jatkuu ylitarjontatilanne tuotantokustannuksiltaan edullisen Itä-Euroopan tarjonnan vahvistuessa, joten Suomen viennin keskihinnan ennakoidaan ensi vuonna vielä hivenen laskevan. Sahateollisuuden tuotantomäärä pysynee silti lähellä vuosien 2003–2004 ennätystuotantoa kotimaan vahvan asuinrakentamisen ansiosta. Koivuvanerin markkinoilla jatkuva kova kilpailu ja tuotantokapasiteetin sulkemiset kotimaassa supistanevat Suomen vanerin vientiä hieman. Sen sijaan vanerin keskimääräinen vientihinta nousee hivenen.

Metsäteollisuuden kustannukset ja kannattavuus

Metsäteollisuuden kustannuskehitys on ollut epäyhtenäistä. Työvoima, energia ja kuljetukset kallistuvat vuoteen 2003 verrattuna, mutta raakapuun, erityisesti kuitupuun tehdashinnat alenevat.

Kapasiteetin käyttöaste nousee paperiteollisuudessa viime vuodesta, mutta vientihintojen lasku

alentaa edelleen paperiteollisuuden kannattavuutta. Sahateollisuudessa kapasiteetin käyttöaste pysyy korkealla tasolla, mutta kannattavuus heikkona alentuneiden vientihintojen vuoksi.

Vuonna 2005 paperiteollisuudessa vientihinnat alkavat nousta ja kapasiteetin käyttöasteet kohoavat. Tämä parantaa kannattavuutta, kun tuotantokustannusten odotetaan pysyvän lähes ennallaan. Sahateollisuudessa markkinatilanne jatkuu ensi vuonnakin kireänä. Vaikka kustannusten ei odoteta nousevan, viennin alhainen hintataso pitää kannattavuuden edelleen heikkona.

Raakapuumarkkinat

Paperin tuotannon kasvaessa ja sahatavaran tuotantomäärien pysyessä korkeina teollisuuden puunkäyttö kasvaa tänä vuonna 5 prosentilla 77 miljoonaan kuutiometriin. Puun lisätarve katetaan nostamalla markkinahakkuita 2 prosentilla, lisäämällä puun tuontia ja alentamalla puuvarastoja. Kuluvan vuoden alkupuolella puuta on käytetty varastoista ja puukauppaa on tehty viimevuotista vähemmän. Kaupan pitäisi siis painottua syyskauteen, jotta teollisuuden ostotavoitteet täyttyisivät. Haasteen kotimaisen raakapuun ostoille asettaa kantohintataso, jonka odotetaan jäävän erityisesti kuitupuun hintojen laskeessa tänä vuonna noin 3–4 prosenttia viime vuotta alhaisemmaksi. Puun tuonnin ennustetaan kasvavan noin 5 prosenttia, ja tuonnin rakenteessa tapahtuu siirtymää pyöreästä puutavarasta hakkeeseen.

Vuonna 2005 paperiteollisuuden puuntarpeen lisääntyessä markkinahakkuut nousevat 58 miljoonaan kuutiometriin ja myös tuonti kasvaa. Osan markkinahakkuiden kasvusta arvioidaan kuitenkin menevän pienentyneiden varastojen täydentämiseen. Raakapuun hintatasoa nostaa hieman kuitupuun kantohintojen pieni vahvistuminen paperin ja sellun hintojen alkaessa nousta. Sahatavaran tuotanto supistuu hieman, mutta edelleen korkeat tuotantomäärät pitävät havutukkien kysynnän vilkkaana ja kantohinnan lähellä kuluvan vuoden tasoa.

Yksityismetsien investoinnit ja kannattavuus

Puuntuotannon kokonaisinvestoinnit ovat yksityismetsissä tänä vuonna vajaat 170 miljoonaa euroa. Ensi vuonna investoinnit reaalisestikin hieman kasvavat puuntuotantoon kohdennettujen tukivarojen hieman lisääntyessä. Kokonaisuudessaan puuntuotannon investoinnit ovat kuitenkin vähentyneet selvästi 2000-luvun alkuvuosista. Sen sijaan yksityismetsiin osoitetut kestävän metsätalouden rahoituslain mukaiset luonnonhoidon tukivarat ovat kolminkertaistuneet vajaassa kymmenessä vuodessa. Vuonna 2005 metsäluonnon hoitoa edistetään jo lähes 6 miljoonalla eurolla.

Yksityismetsien bruttokantorahatulojen odotetaan kuluvana vuonna jäävän alle viime vuoden tason eli vajaaseen 1,5 miljardiin euroon. Ensi vuonna hakuumäärien kasvu ja kantohintatason vahvistuminen nostavat kantorahatuloja 3–4 prosentilla.

Hehtaariohittaiset nettokantorahatulot laskevat tänä vuonna 4 euroa viime vuodesta 97 euroon, mutta nousevat ensi vuonna 100 euroon. Metsänomistamisen sijoitustuoton perusteella laskettu kannattavuus heikkenee tänä vuonna kantohintojen laskun takia ja realituotto jää alle –1 prosenttiin. Vuonna 2005 tuotto nousee vuosien 1993–2003 keskiarvoon eli 4–5 prosenttiin.

Työvoima

Metsäteollisuudesta on vuosien 2002–2004 aikana hävinnyt noin 6 000 työpaikkaa, kun teollisuus on pyrkinyt tukemaan kannattavuutta muun muassa työvoimakustannuksia alentamalla. Eri toimialoista työpaikat ovat vähentyneet huomattavasti enemmän paperiteollisuudessa kuin puutuoteteollisuudessa. Ainoastaan jalostetuotannossa on syntynyt uusia työpaikkoja. Metsäteollisuudesta työpaikkoja ennakoidaan tänä vuonna vähenevän 1 800, jolloin massa- ja paperiteollisuus työllistää 34 800 ja puutuoteteollisuus 30 900 henkilöä. Ensi vuonna suhdannetilanteen parantuessa työpaikkojen vähen-

nystarpeen odotetaan pienenevän ja koko metsäteollisuuden työllistävän yhteensä 64 500 henkilöä.

Metsätalouden työpaikat ovat metsäteollisuudesta poiketen lisääntyneet hieman vuosina 2003 ja 2004. Kasvu selittyy suurimmalta osin palkansaajien työpaikkojen lisääntymisellä yrittäjien määrän pysyessä ennallaan. Ensi vuonna markkinahakkuiden lisääntyminen pitää työn tuottavuuden kasvaessa metsätalouden kokonaistyöllisyyden kuluvan vuoden tasolla 26 700 henkilössä. Tällöin metsäteollisuus ja metsätalous työllistävät kotimaassa yhteensä 91 200 henkilöä.

Ennusteiden perusteet ja riskit

Suhdannekatsauksessa pyritään tuottamaan tietoa koko metsäsektorista luomalla johdonmukainen kuva sen nykytilanteesta ja lähiajan näkymistä. Ennusteet metsäsektorin kehitykselle perustuvat julkisiin tilastoihin ja ennusteisiin maailmantalouden kehityksestä, eri lähteistä saatavaan metsäsektoria koskevaan markkina- ja muuhun informaatioon sekä Metlassa tehtävään tutkimukseen. Kuva maailmantalouden ja vientimarkkinoiden talouskehityksestä muodostetaan eri organisaatioiden (esimerkiksi OECD, IMF, ETLA) ennusteiden perusteella. Tämän katsauksen ennusteet perustuvat syys–lokakuun 2004 vaihteessa käytettävissä olleisiin tietoihin metsäsektorista ja ennusteisiin maailmantalouden kehityksestä vuosille 2004–2005.

Metsäsektorin ennusteet vastaavat tutkijoiden

käsitystä todennäköisimmästä kehityksestä. Ne ovat piste-ennusteita ja pohjautuvat vientimarkkinoiden kasvuennusteisiin sekä muihin taustaoletuksiin markkinoista. Suurimpia riskejä katsauksen ennusteille on odotettua heikompi talouskasvu. Yhdysvaltain talouden epävarmuudet voivat vaikuttaa valuuttamarkkinoihin ja uhata maailmantalouden ja siten myös euroalueen kasvua. Toinen uhkatekijä on öljyn hintakehitys. IMF:n arvion mukaan pysyväksi jäävä raakaöljyn tynnyrihinnan 5 dollarin nousu alentaisi maailmantalouden kasvua vuoden viiveellä keskimäärin 0,3 prosenttiyksikköä. Keskeinen merkitys maailmantalouden vaihteluissa on myös Kiinan talouskehityksellä.

Mikäli talouskasvu keskeisillä vientimarkkinoilla Euroopassa jäisi odotettua heikommaksi, metsäteollisuustuotteiden kysyntä jäisi ennustettua alhaisemmaksi. Tämä lisäisi alueella jo nyt vallitsevaa kireää hintakilpailua ja ylitarjontaa sekä painaisi hintoja alaspäin. Kilpailua Euroopassa kiristäisi osaltaan myös Yhdysvaltain dollarin heikentyminen edelleen euroon nähden. Se vaikeuttaisi vientiä Euroopasta ja lisäisi tarjontapaineita Euroopan ulkopuolisista maista. Vientimarkkinoiden tässä ennustettua huonompi kehitys heijastuisi Suomen metsäteollisuuden vientihintoihin, tuotantoon ja kannattavuuteen. Metsäteollisuudesta vaikutukset leviäisivät puun kysynnän alentuessa myös raakapuumarkkinoille, metsätalouden työllisyyteen ja yksityismetsätalouden kannattavuuteen. Tällöin Suomen metsäsektorin kehitys jäisi nyt esitettyjä ennusteita heikommaksi.